

מיצוי זכויות, מינוי מתכלל ושיפור המענים לניצולי שואה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ס, בהמשך להחלטת ממשלה מס' 4252 מיום 12.02.2012 בעניין "הטיפול הממשלתי בניצולי השואה", על מנת לשפר את התיאום בין משרדי הממשלה בנושא הטיפול בניצולי השואה, וכדי לקדם את הגעתם של המשאבים הרבים שמסקיעה הממשלה בנושא ליעדם:

1. להקים צוות ממשלתי בין משרדי בראשות סגן שר האוצר ונציג בכיר ממשרד ראש הממשלה, שחבריו יהיו נציגי הגורמים הממשלתיים הבאים, בדרגת סמנכ"ל לפחות: הרשות לזכויות ניצולי השואה במשרד האוצר, משרד העבודה והרווחה והשירותים החברתיים, המוסד לביטוח לאומי, משרד הפנים, משרד הבריאות, המשרד לשוויון חברתי, משרד העלייה והקליטה ומשרד הבינוי והשיכון (להלן – הצוות הממשלתי). עבודת הצוות הממשלתי תרכז על-ידי נציג משרד ראש הממשלה. מנכ"לי משרדי הממשלה הרלוונטיים ימנו את נציגם בצוות ויעדכנו בכך את סגן שר האוצר, בתוך 14 יום ממועד קבלת החלטה זו.

2. תפקידי הצוות הממשלתי יהיו כדלקמן:

- א. ריכוז מידע ממשרדי הממשלה הרלוונטיים לצורך קבלת תמונת מצב עדכנית על אודות הסיוע אשר משרדי הממשלה מעניקים לניצולי השואה, בהתאם לתחומי אחריותם.
- ב. סיוע בפתרון חסמים בנוגע לטיפול הממשלתי בניצולי השואה באמצעות שיפור התיאום בין משרדי הממשלה הרלוונטיים.
- ג. קבלת תמונת מצב עדכנית ממשרד העבודה והרווחה על אודות פעולות שמבוצעות ברשויות המקומיות בנוגע לטיפול בניצולי שואה.
- ד. דיווח לממשלה או לצוות השרים לעניין התגמולים וההטבות לניצולי שואה, מדי שנה, ביום הניצחון על גרמניה הנאצית, על אודות הטיפול הממשלתי בניצולי השואה.

3. על מנת לקדם את מיצוי זכויותיהם הכלכליות של ניצולי השואה, וכדי להגביר את התיאום בין משרדי הממשלה בנוגע לטיפול הממשלתי לניצולי השואה, הממשלה רושמת לפניה את הודעות השרים, כדלקמן:

א. את הודעת שר האוצר שלפיה הרשות לזכויות ניצולי השואה תיערך להגברת מאמציה למיצוי זכויות ניצולי השואה, ולשם כך תבצע פרויקט שיקדם את מיצוי הזכויות הכלכליות וההטבות שמגיעות לניצולי השואה מתוקף החוקים שעליהם מופקדת הרשות, לרבות באמצעות הגעה פיזית לבתיהם של ניצולי השואה שלא ענו למאמצי הרשות למיצוי זכויותיהם (להלן – הפרויקט). המקורות התקציביים לפרויקט יתואמו עם אגף תקציבים במשרד האוצר.

ב. את הודעת השרה לשוויון חברתי שלפיה המשרד לשוויון חברתי יפעל מול הרשות לזכויות ניצולי השואה לצורך מיצוי זכויות ניצולי השואה שהרשות אינה מפקדת על מיצוי.

4. הממשלה רושמת לפנייה את הודעת שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים שלפיה משרדו יקבע קריטריונים לתקצוב רשויות מקומיות אשר יפעלו בקרב ניצולי השואה שבתחומן תוך שימוש בכלים הסוציאליים שברשותן. התקציב יועבר למחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות בכפוף לאישור משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים את תכניות העבודה שתוגשנה על-ידי הרשויות המקומיות ובתיאום עם אגף התקציבים במשרד האוצר ומשרד ראש הממשלה. המקורות התקציביים לביצוע הפעילות המפורטת בסעיף 4 זה יתואמו עם אגף תקציבים במשרד האוצר. מעבר לכך, החל משנת 2019, יתווספו 10 מלש"ח לבסיס התקציב של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים לשם תגבור מענים בנוגע לניצולי השואה שבתחום אחריותו של המשרד.

דברי הסבר

רקע כללי

סוגיית הטיפול הממשלתי בניצולי השואה מלווה את מדינת ישראל מראשית הקמתה. ממשלות ישראל לדורותיהן חוקקו חוקים והסדרים הנוגעים לניצולים אשר שיקפו את החוב המוסרי והאנושי כלפי אוכלוסייה זו.

דוח ביקורת מיוחד של מבקר המדינה בעניין "סיוע המדינה לניצולי השואה" (אפריל 2017) בחן סוגיות שונות בנוגע לטיפול ולסיוע הממשלתי לניצולי השואה (להלן – דוח מבקר המדינה). הליקויים העיקריים אשר הועלו בדוח מבקר המדינה הם כדלקמן: היעדר גורם מתכלל בראייה ממשלתית; חוסר הבהירות בהסדרים החוקיים שחלים על הניצולים; הצורך בהגברת הסיוע לניצולי השואה בתחומים שונים; והצורך במתן מענה לניצולי השואה בתחום החברתי. בדוח המבקר אף הודגש הצורך לפעול ללא דיחוי הואיל שגילם הממוצע של ניצולי השואה הוא 85 ומספרם מתמעט מדי יום ביומו.

לאור הסוגיות אשר הועלו בדוח מבקר המדינה, התקיימה בחודשים האחרונים עבודת מטה בין-משרדית שתוצאותיה מובאות לאישור הממשלה בהחלטה זו, כמפורט להלן.

גורם מתאם בין משרדי הממשלה בנושא הטיפול בניצולי השואה

בהחלטת ממשלה מספר 4252 מיום 12.02.2012 בעניין "הטיפול הממשלתי בניצולי השואה" נקבעו תחומי פעולה מוגדרים לכל משרד ממשלתי בנוגע לטיפול בניצולי השואה. בפועל התברר כי יש מקרים שבהם קיימת חפיפה מסוימת בין תחומי הפעולה של משרדי הממשלה וכי לעתים חסרה ראייה רוחבית מתואמת בין משרדי הממשלה, כאמור.

על מנת להבטיח ראייה כוללת ותיאום בין הגורמים הממשלתיים שעוסקים בנושא, מוצע להקים צוות ממשלתי אשר, בין היתר, ירכז את המידע הרלוונטי ממשרדי הממשלה ויסייע בפתרון חסמים בטיפול הממשלתי בניצולי השואה (להלן – הצוות הממשלתי). בראש הצוות הממשלתי יעמדו סגן שר האוצר ונציג בכיר ממשרד ראש הממשלה וחבריו יהיו נציגים בכירים מטעם גורמי הממשלה הרלוונטיים. עבודת הצוות הממשלתי תאפשר, בין היתר, ריכוז תמונה שלמה של פעולות הממשלה ביחס לניצולי השואה תוך בחינת צרכים חדשים וסיוע בפתרון חסמים.

פרויקט מיצוי זכויות כלכליות

בשנים האחרונות התקבלו מספר החלטות ממשלה ובוצעו תיקוני חקיקה משמעותיים אשר נועדו להגדלת זכויות הניצולים וכן לצורך הכרה באוכלוסיות נוספות שחוו את מאורעות השואה.

כיום חיים בישראל כ- 70,000 ניצולי שואה המקבלים קצבה חודשית, כ- 80,000 ניצולים, רובם יוצאי ברה"מ, המקבלים מענק שנתי, כ- 60,000 נפגעי התנכלות אנטישמית וגזענית בתקופת מלחמת העולם השנייה (יוצאי מרוקו, עיראק ואלג'יר), וכן כ- 100,000 איש שלפי נתונים בסיסיים של ארץ לידה, שנת לידה ושנת עליה, ייתכן שהם זכאים להטבות שונות כאמור (להלן: "הזכאים הפוטנציאליים").

הגורם הממשלתי שאמון על תשלום הזכויות הכלכליות לניצולי השואה הוא הרשות לזכויות ניצולי השואה במשרד האוצר (להלן - הרשות), המחלקת מדי שנה כ- 5 מיליארד ₪ לניצולים מתוקף החוקים שעליהם היא אמונה. עבודת המטה שבוצעה כאמור הצביעה על שני מישורים שבהם יש לפעול למיצוי זכויות באופן מוגבר וייחודי, כדלקמן: (1) ביחס ל-70 אלף הניצולים מקבלי הקצבה החודשית לפי שייתכן שחל שינוי בזכאותם, אולם הם מתקשים למצות את זכויותיהם (להבדיל מקבוצת הניצולים שמקבלים את המענק השנתי אשר ממצה את מלוא הזכויות הכלכליות שהרשות יכולה להעניק); (2) הצורך באיתור וטיפול בזכאים הפוטנציאליים, שכיום לא מקבלים הטבות שיתכן שהם זכאים להן. בהקשר זה יצוין כי עד עתה, העבודה לצורך בירור זכויותיהם של הזכאים הפוטנציאליים נעשתה ע"י מתנדבים באמצעות הרשויות המקומיות, שהסתייעו בחלק מהמקרים בסטודנטים שהעמיד המשרד לשויון חברתי. עתה, על מנת להאיץ את התהליך, מוצע לרשום את הודעת שר האוצר ולפיה הרשות תפעל במישרין בפרויקט רחב שיקיף הן את הניצולים מקבלי הקצבה החודשית הכלולים במאגר הקיים והן את הזכאים הפוטנציאליים על-מנת לוודא שהם מקבלים את מירב הזכויות הכלכליות וההטבות הנלוות המגיעות להם, בהתאם לכל דין.

בנוסף ועל מנת להגביר את התיאום בין משרדי הממשלה בנוגע לטיפול הממשלתי בניצולי השואה, מוצע לרשום את הודעת השרה לשויון חברתי ולפיה משרדה יפעל מול הניצולים שיהיו מעוניינים בכך למיצוי זכויותיהם בתחומים שהרשות לניצולי שואה אינה אמונה עליהם, כדוגמת: מיצוי זכויות לאזרחים ותיקים ומיצוי זכויות המגיעות לניצולי השואה ממדינות זרות.

שיטת העבודה תכלול פניות בכתב ובטלפון ובמקרה הצורך גם הגעה פיזית לבית הניצול. מדובר בפרויקט חדשני שתכנונו מלמד על החשיבות העליונה שמייחסת הממשלה להבטחת הגעת מירב המשאבים שהיא מעמידה ליעדם.

התקציב לפרויקט זה יתואם עם אגף התקציבים כמפורט בסעיף 3 להצעת ההחלטה.

מענים חברתיים

דוח מבקר המדינה עמד על כך שלרבים מהניצולים יש צרכים בתחום הרווחה, ורצון לפעילות חברתית להפגת תחושת בדידות. בשים לב לעבודת המטה שבוצעה בעניין זה, ועל מנת להתמודד עם אתגרים אלה, מוצע להיעזר ברשויות המקומיות, שנמצאות במגע הקרוב ביותר עם תושביהן, בכדי שישפכו מענה לצרכים אלו, בכפוף למשאבים ולכלים העומדים לרשותן. לצורך כך, מוצע שמשרד העבודה והרווחה יתקצב רשויות מקומיות, שבתחומן המספר הגבוה ביותר של ניצולי שואה המקבלים הבטחת הכנסה, אשר יפעלו בקרב ניצולי השואה שבתחומן למתן מענה לצרכים אלו תוך שימוש בכלים הסוציאליים שברשותן. כל רשות תתבקש להגיש תכנית עבודה שמפרטת כיצד בכוונתה להגיע לניצולי השואה, ואילו מענים יהיה בידה לספק. התקציב לפעילות זו יתואם עם אגף תקציבים, כמפורט בסעיף 4 להצעת ההחלטה. מעבר לכך, על מנת לתגבר את הכלים הסוציאליים שעומדים לרשות הרשויות המקומיות, יגדל בסיס התקציב של המשרד בעוד 10 מלש"ח החל משנת 2019 לטובת מענים סוציאליים לניצולי שואה, שיחולקו לרשויות המקומיות בהתאם לתכניות העבודה שיאושרו להן. משרד העבודה והרווחה יספק לרשויות המקומיות את המידע הרלוונטי הנדרש להן לביצוע המשימה.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי.

תקציב

המקורות התקציביים להחלטה שוריינו במסגרת תקציב המדינה לשנת 2019.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

לא רלוונטי.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר האוצר – תומך

שר העבודה והשירותים החברתיים – תומך

שר הפנים – תומך

שר הבריאות – תומך

השרה לשוויון חברתי – תומכת

שרת העלייה והקליטה – תומכת

שר הבינוי והשיכון - תומך

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת ממשלה מס' 2534 מיום 4.11.2007

החלטת ממשלה מס' 2941 מיום 13.1.2008

החלטת ממשלה מספר 3940 מיום 17.08.2008

החלטת ממשלה מספר 4252 מיום 12.02.2012

החלטת ממשלה מספר 1568 מיום 27.04.2014

החלטת ממשלה מספר 2610 מיום 23.04.2017

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יחס ההצעה

מצ"ב.

סיווגים

סיווג ראשי : 01 ביצועי

סיווג משני :

תחום פעולה עיקרי : 02 חברה וכלכלה

מוגש על ידי ראש הממשלה
ועל ידי שר האוצר

כ' באדר התשע"ח
07 במרץ 2018

היועצת המשפטית

ירושלים, כ' אדר התשע"ח

7 במרץ 2018

סימוכין: 7963587464

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה:

מיצוי זכויות, מינוי מתכלל ושיפור המענים לניצולי שואה

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

לאורך השנים חוקקו מספר חוקים והתקבלו מספר החלטות ממשלה אשר נועדו להסדיר את הסיוע לניצולי השואה, לרבות החלטת ממשלה מספר 4252 מיום 12.2.2012 בעניין "הטיפול הממשלתי בניצולי השואה" (להלן – החלטת הממשלה בעניין ניצולי השואה). בהמשך להחלטת הממשלה בעניין ניצולי השואה, על-מנת לשפר את התיאום בין משרדי הממשלה בנושא ניצולי השואה, וכדי לקדם את הגעתם של המשאבים הרבים שמשקיעה הממשלה בנושא ליעדם, מוצע עתה להקים צוות ממשלתי בראשות סגן שר האוצר ונציג בכיר ממשרד ראש הממשלה, שייעודו להבטיח ראייה כוללת ותיאום בין הגורמים הממשלתיים השונים שעוסקים בנושא באמצעות ביצוע התפקידים שהוטלו עליו, המפורטים בסעיף 2 להצעת ההחלטה.

בנוסף, מוצע לרשום את הודעות שר האוצר, השרה לשוויון חברתי ושר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים שלפיהן משרדיהם יקדמו פרויקטים שונים שעניינם מיצוי זכויות כלכליות ומענים בתחום הרווחה לניצולי השואה, כמפורט בהצעת ההחלטה.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

ההצעה אינה מעוררת קשיים משפטיים.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

היועצים המשפטיים של משרד האוצר, משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, משרד הבריאות, המשרד לשוויון חברתי והרשות לזכויות ניצולי השואה לא מתנגדים להצעת ההחלטה.

טרם התקבלה עמדתם של היועצים המשפטיים הנוספים שאליהם הועברה הצעת ההחלטה.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

אין מניעה משפטית לאישור הצעת ההחלטה.

שלומית ברנע פרגו, עו"ד
היועצת המשפטית